УДК 338.3:658.15
DOI: https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-4-28

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ТА РЕНТАБЕЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

І. Ф. ЯСІНОВСЬКА
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового менеджменту;
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2766-8700

Д. С. БУРЛАЧЕНКО
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-1189-3336

Анотація. Мета статті *полягає у дослідженні специфіки управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України в умовах воєнних викликів.* ***Методика дослідження.*** *Досягнення поставленої мети дослідження здійснювалось за допомогою таких методів: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, статистичного та порівняльного аналізу.* ***Результати.*** *Визначено специфіку управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України в умовах воєнних викликів. Виявлено суттєве погіршення фінансових результатів підприємств внаслідок впливу воєнних ризиків, після чого відбулося поступове відновлення їх прибутковості. Встановлено, що зростання абсолютних показників прибутку не супроводжується стабільним підвищенням рентабельності.* ***Практична значущість результатів дослідження*** *полягає в обґрунтуванні проблем та напрямів удосконалення управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України в умовах воєнних викликів.*

Ключові слова: *прибутковість, рентабельність, підприємства України, фінансовий результат, операційна діяльність, екоінновації, воєнні виклики.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. В умовах воєнного стану проблема управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України набуває особливої актуальності, оскільки нестабільність економічного середовища, руйнування виробничої та логістичної інфраструктури, перебої з енергопостачанням, скорочення попиту, зростання собівартості продукції, інфляційні процеси та дефіцит фінансових ресурсів суттєво ускладнюють забезпечення належного рівня фінансових результатів суб'єктів господарювання. За таких умов традиційні підходи до управління прибутком і рентабельністю потребують адаптації до підвищеного рівня ризику та невизначеності, що зумовлює необхідність пошуку дієвих механізмів підтримання фінансової стійкості, оптимізації витрат, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення достатнього рівня прибутковості підприємств. Зазначена проблематика безпосередньо пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями щодо вдосконалення підходів до оцінювання прибутковості й рентабельності підприємств, визначення чинників їх формування та розроблення інструментів управління фінансовими результатами, спрямованих на забезпечення економічної стійкості, конкурентоспроможності та відновлення підприємств України в умовах війни та повоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні засади управління прибутком і рентабельністю підприємств в умовах війни висвітлено у працях багатьох провідних українських науковців. Зокрема, Коваленко О. В. та Татценко В. І. у своїй роботі присвяченій напрямкам удосконалення управління прибутковістю підприємств, приділяють увагу визначенню сутності управління прибутковістю як складного процесу прийняття економічно ефективних рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових результатів, наголошуючи, що його ключовою метою є забезпечення фінансової стабільності та підтримання внутрішніх важелів розвитку бізнесу [1]. Питання дотримання базових принципів побудови системи управління прибутком, зокрема системності, комплексності, динамічності та варіативності, досліджені у праці Корбутяк А. Г. та Привалова А. О. [3]. Концептуальні розбіжності у вітчизняному та зарубіжному фінансовому аналізі рентабельності та прибутковості охарактеризували Ганусич В. О., Левкулич В. В., Ганусич К. С. [4]. У праці Новіченко Л. С. розкрито теоретичні й прикладні аспекти аналізу показників рентабельності, де наголошено, що рентабельність є ширшим показником оцінки

© І. Ф. Ясіновська, Д. С. Бурлаченко, 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ефективності порівняно з абсолютним прибутком [5]. У свою чергу, рентабельність як основний показник ефективності правління активами підприємства досліджено у праці Кисіль Я. С., Кисіль М. С. та Тітенко З. М. [6]. Проблематику доступності фінансових ресурсів, інвестиційної активності та викликів залучення позикового капіталу підприємствами в умовах воєнного стану висвітлено у дослідженні Смолінської С. Д. [8]. Каличева Н. Є. та Уткіна Ю. М. обґрунтували роль екоінновацій у трансформації виробничих систем та забезпеченні стійкості підприємств [10]. Водночас Макаренко І. О. дослідила інкорпорацію ESG-критеріїв у діяльність компаній у контексті їх інвестиційного скринінгу [11], а Лагодієнко О. В., Руденко С. В. та Лагодієнко Н. В. охарактеризували основні виклики оцінки відповідності підприємств критеріям ESG [12]. Попри значну кількість наукових праць, проблема адаптації системи управління прибутковістю та рентабельністю підприємств до впливу воєнних ризиків й інших зовнішніх та внутрішніх факторів потребує подальшого поглибленого дослідження.

Формування цілей статті (постановка завдання). Головною метою статті є дослідження специфіки управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України в умовах воєнних викликів, виявлення на основі здійсненого аналізу ключових факторів і проблем формування їх фінансових результатів, а також обґрунтування напрямків підвищення ефективності використання ресурсів для забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За роки війни економічне середовище в Україні зазнало суттєвих змін, що вплинуло на умови діяльності суб'єктів господарювання, посилюючи необхідність постійного моніторингу та адаптації основних результативних показників їх роботи. Фінансовий стан будь-якого підприємства визначається його здатністю стабільно функціонувати, своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати належний рівень платоспроможності та ефективно використовувати наявні ресурси, що вимагає послідовного оцінювання як абсолютних, так і відносних показників ефективності. Важливою складовою фінансового стану підприємства є його прибутковість, яка характеризує результативність господарської діяльності та створює підґрунтя для подальшого розрахунку й оцінювання рівнів його рентабельності, що дає змогу оцінити ефективність використання підприємством власних і залучених ресурсів, витрат, активів та капіталу.

«Зважаючи на важливість прибутку, ключовою складовою фінансової політики кожного підприємства є управління прибутковістю. Управління прибутковістю – це складний процес розробки та реалізації найбільш економічно ефективних рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових результатів, отриманих в результаті діяльності підприємства. Його основною метою є забезпечення стійкої фінансової стабільності підприємства та сприяння його ефективному функціонуванню як у поточному, так і в перспективному періоді» [1, с. 58].

У часі війни цей процес суттєво ускладнюється через постійні ризики та нестабільність. На формування та динаміку прибутку українських підприємств одночасно впливають як внутрішні чинники, що безпосередньо залежать від ефективності управління підприємством, так і зовнішні фактори, які бізнес контролювати не може. Тому для побудови ефективного управління важливо детальніше розглянути ключові фактори, які сьогодні впливають на прибутковість українських підприємств (табл. 1).

Наведені фактори в таблиці 1 мають різний характер та силу впливу на фінансові результати підприємств, проте в умовах війни їх дія є взаємопов'язаною та може формувати кумулятивний ефект. Зокрема, порушення логістичних зв'язків, зростання вартості енергоресурсів і сировини, дефіцит трудових ресурсів та пошкодження виробничої інфраструктури призводять до збільшення операційних витрат і, відповідно, скорочення прибутку підприємств. Водночас зниження купівельної спроможності населення, зміна структури попиту та нестабільність ринкової кон'юнктури можуть обмежувати можливості підприємств щодо збільшення обсягів реалізації.

Важливо зазначити, що в основу формування ефективної системи управління прибутком підприємства покладено низку взаємопов'язаних принципів, дотримання яких забезпечує результативність прийняття управлінських рішень. Насамперед управління прибутком має бути інтегроване із загальною системою управління підприємством та узгоджене з його стратегічними цілями. Важливе значення мають принципи безперервності, системності та комплексності, що передбачають постійний моніторинг фінансових результатів, узгоджене управління процесами формування, розподілу й використання прибутку та досягнення максимального фінансово-економічного ефекту за наявних ресурсів. Водночас принцип динамічності передбачає своєчасне пристосування системи управління до змін внутрішнього та зовнішнього середовища, а принцип варіативності – розгляд альтернативних варіантів управлінських рішень з урахуванням можливих ризиків і наслідків їх реалізації. Сукупність зазначених принципів має забезпечувати не лише отримання прибутку в поточному періоді, а й підтримання

Таблиця 1

Основні фактори, які впливають на рівень прибутковості підприємств України в сучасних умовах

Внутрішні	Зовнішні
Обсяг реалізації продукції	Кон'юнктура ринку, ціни на ресурси
Структура продукції	Демографічна ситуація
Собівартість виробництва	Рівень конкуренції
Ціна продукції	Рівень інфляції, валютні коливання та фінансова доступність
Якість	Підприємницьке середовище
Безпека та безперервність діяльності бізнесу (наявність автономного енергозабезпечення, укриттів для персоналу, релокація потужностей у безпечніші регіони)	Воєнні та безпекові ризики (фізичне пошкодження або втрата майна/активів, руйнування енергетичної та транспортної інфраструктури, блокування логістичних маршрутів)
Кадрове забезпечення	Державна та міжнародна підтримка
Стан та ефективність використання ресурсів підприємства	Політична ситуація в країні та зміни в податковій політиці

Джерело: складено авторами на основі [2, с. 186]

фінансової стійкості та досягнення стратегічних цілей довгострокового розвитку підприємства [3, с. 150].

Водночас забезпечення належного рівня прибутковості підприємства не може розглядатися виключно через абсолютні величини отриманого прибутку, оскільки вони не відображають ефективності його формування з урахуванням обсягів діяльності та використаних ресурсів. Саме тому важливим напрямом фінансового управління є оцінювання та регулювання показників рентабельності, які у економічній науці розглядаються як відносні показники ефективності, що характеризують ступінь дохідності або прибутковості діяльності суб'єкта господарювання [4, с. 164].

Показники рентабельності є ширшим порівняно з показником прибутку, оскільки рентабельність характеризує результати господарської діяльності на основі визначення співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або використаними ресурсами, що робить її більш універсальною характеристикою фінансової ефективності діяльності підприємства [5, с. 256]. В умовах війни управління рентабельністю набуває особливого значення, оскільки дає можливість своєчасно виявляти зміни в ефективності господарської діяльності та обґрунтовувати відповідні управлінські рішення.

Показники рентабельності можна об'єднати в окремі групи, а саме: показники, що характеризують рентабельність витрат виробництва та інвестиційних проектів (витратні), показники, що характеризують рентабельність продажу (дохідні), а також показники, що характеризують прибутковість капіталу і його частин (ресурсні) [2, с. 193].

Рентабельність відіграє важливу роль у системі управління підприємством, оскільки характеризує ефективність використання наявних ресурсів, витрат, активів і капіталу для формування фінансового результату. Аналіз показників рентабельності дає змогу оцінити результативність господарської діяльності, визначити напрями, які забезпечують найбільший економічний ефект, а також виявити недостатньо ефективні складові діяльності, що потребують оптимізації. Відповідно, інформація про рівень і динаміку рентабельності є важливою основою для прийняття управлінських рішень щодо використання ресурсів, інвестування, розвитку окремих напрямів діяльності та підвищення загальної ефективності підприємства.

Управління рентабельністю передбачає систематичний аналіз чинників, що впливають на її рівень, та пошук можливостей для його підвищення. Зростання рентабельності сприяє зміцненню фінансової стійкості підприємства, розширенню можливостей залучення фінансових ресурсів і забезпеченню його подальшого розвитку. Зокрема, рентабельність впливає на стратегічне планування та розвиток бізнесу. Вона допомагає визначити, які напрямки розвитку є найбільш прибутковими та здатними забезпечити стійкий ріст підприємства. Водночас в умовах воєнного стану особливого значення набуває здатність підприємства підтримувати належний рівень рентабельності за впливу нестабільного попиту, зростання витрат, порушення логістичних зв'язків та інших зовнішніх ризиків. Тому ефективне управління рентабельністю має бути невід'ємною складовою загальної системи фінансового управління підприємством [6, с. 20].

Перед тим, як безпосередньо перейти до аналізу динаміки основних показників діяльності підприємств України, важливо зазначити, що для оцінювання рівня рентабельності підприємств доцільно використовувати показники рента-

бельності операційної діяльності окремо та всієї діяльності. Рівень рентабельності операційної діяльності є відносним показником економічної ефективності, який показує, скільки прибутку підприємство отримує завдяки своїй основній (операційній) діяльності. У свою чергу, рівень рентабельності всієї діяльності підприємств виступає узагальнюючим відносним показником, що відображає підсумкову прибутковість компаній від усіх видів господарських операцій, враховуючи сукупні витрати та неопераційні чинники. Аналіз цих показників дозволяє простежити зміни ефективності функціонування підприємств та оцінити вплив умов господарювання на їх фінансові результати. Тому саме ці показники використано для подальшого аналізу діяльності підприємств України впродовж 2021-2025 років (табл. 2).

Дані таблиці 2 свідчать про суттєву нестабільність фінансових результатів українських підприємств у 2021-2025 рр., що значною мірою пов'язано з кардинальною зміною умов господарювання після початку повномасштабної війни. У 2021 році фінансовий результат до оподаткування становив 1 034,0 млрд грн, а чистий прибуток – 885,3 млрд грн, що характеризувало достатньо сприятливий фінансовий стан підприємств до початку повномасштабних воєнних дій. Частка підприємств, які отримали чистий прибуток, становила 72,9%, рівень рентабельності всієї діяльності – 10,1%, а операційної діяльності – 12,6%. Такі показники свідчать про достатньо ефективне використання ресурсів і здійснення господарської діяльності.

Найбільш різке погіршення показників спостерігається у 2022 році. Так, фінансовий результат до оподаткування зменшився з 1 034,0 млрд грн у 2021 році до від'ємного значення -216,6 млрд грн у 2022 році, а чистий фінансовий результат знизився до збитку 276,3 млрд грн. Одночасно частка прибуткових підприємств скоротилася з 72,9% до 65,8%, тоді як частка збиткових зросла з 27,1% до 34,2%. Рентабельність усієї діяльності також стала від'ємною та становила -3,2%. Основною причиною такого спаду, стало різке погіршення економічного середовища внаслідок повномасштабної війни: порушення логістичних зв'язків, пошкодження виробничої та енергетичної інфраструктури, зростання вартості ресурсів, дефіцит трудових ресурсів і скорочення купівельної спроможності населення. Сукупна дія цих чинників призвела одночасно до зростання витрат та обмеження можливостей підприємств щодо реалізації продукції, що безпосередньо позначилося на прибутковості.

Впродовж 2023-2024 років відбулося помітне відновлення фінансових результатів. Чистий прибуток зріс до 665,0 млрд грн, а фінансовий результат до оподаткування – зі збитку 216,6 млрд грн до прибутку 819,8 млрд грн. Тобто підприємства загалом змогли наростити кінцевий фінансовий результат. При цьому частка прибуткових підприємств збільшилася з 65,8% до 71,5%. Водночас рентабельність усієї діяльності підвищилася з -3,2% до 5,8%. Таке відновлення можна пов'язати передусім із поступовою адаптацією підприємств до функціонування в умовах воєнного стану. Підприємства пристосовували виробничі та логістичні процеси до нових умов, шукали альтернативні канали постачання і збуту, оптимізували витрати та відновили ділову активність. Однак, важливо зазначити, що рентабельність операційної діяльності, не зважаючи на зростання з 3,3% до 8,0% у 2023 році, у 2024 році знову зазнала спаду до 5,8%. Це свідчить про те, що абсолютний чистий прибуток зростав, але ефективність саме основної операційної діяльності погіршилася. Така різноспрямована динаміка може свідчити про посилення впливу сукупних витрат та неопераційних чинників, які враховуються при визначенні загального фінансового результату.

У 2025 році чистий прибуток продовжив зростати – до 747,8 млрд грн, а сума чистого прибутку підприємств досягла 1 240,4 млрд грн. Частка підприємств, які отримали чистий прибуток, також дещо збільшилася – до 72,1%, тоді як частка збит-

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності підприємств України впродовж 2021-2025 років, млрд грн

Показники:	Роки:				
	2021	2022	2023	2024	2025
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування*	1 034,0	-216,6	563,1	819,8	-
Чистий прибуток (збиток)	885,3	-276,3	427,7	665,0	747,8
Частка підприємств, які отримали чистий прибуток, %	72,9	65,8	70,7	71,5	72,1
Частка підприємств, які отримали чистий збиток, %	27,1	34,2	29,3	28,5	27,9
Рівень рентабельності всієї діяльності підприємств, %	10,1	-3,2	4,5	5,8	5,6
Рівень рентабельності операційної діяльності підприємств, %	12,6	3,3	8,0	5,7	2,9

Примітка: * - станом на 03.10.2026 р. офіційні дані за 2025 рік відсутні

Джерело: складено авторами на основі [7]

кових скоротилася до 27,9%. Отже, за цими показниками спостерігається подальше покращення фінансових результатів порівняно з 2024 роком. Водночас динаміка рентабельності демонструє іншу тенденцію: рентабельність усієї діяльності знизилася з 5,8% до 5,6%, а операційної діяльності – з 5,7% до 2,9%. Таким чином, зростання абсолютного чистого прибутку у 2025 році не означало пропорційного підвищення ефективності господарської діяльності. Особливо показовим є майже дворазове зниження операційної рентабельності, що може бути пов'язане зі зростанням операційних витрат, подорожчанням ресурсів, логістичними труднощами, дефіцитом трудових ресурсів та іншими ризиками воєнного середовища.

Загалом дані таблиці 2 демонструють, що у 2022 році відбулося різке погіршення практично всіх показників через вплив повномасштабної війни, після чого у 2023-2025 роках спостерігалося поступове відновлення абсолютних фінансових результатів та зменшення частки збиткових підприємств. Проте відновлення прибутку не супроводжувалося стабільним зростанням рентабельності. Особливо це проявилося у 2025 році, коли чистий прибуток досяг найвищого за досліджуваний період значення, але операційна рентабельність знизилася до 2,9%. Це говорить про необхідність не лише збільшення прибутку, а й постійного управління рентабельністю, оскільки саме вона дає змогу оцінити ефективність використання витрат, ресурсів, активів і капіталу підприємств.

На основі проведеного аналізу, а також враховуючи сучасні складні умови зумовлені військовими діями на території України, доцільним є виокремити основні проблеми, які виникають у процесі управління прибутковістю та рентабельністю підприємств. Зокрема, основними проблемами управління прибутковістю підприємств в умовах воєнного стану є висока нестабільність зовнішнього середовища та складність прогнозування фінансових результатів. На прибуток одночасно впливають порушення логістичних зв'язків, зростання вартості енергоресурсів і сировини, дефіцит трудових ресурсів, пошкодження виробничої та енергетичної інфраструктури, а також зниження купівельної спроможності населення і зміна структури попиту. У результаті підприємства стикаються одночасно зі зростанням витрат та обмеженням можливостей збільшення обсягів реалізації, що ускладнює стабільне формування прибутку.

Ще одним викликом залишається проблема обмеженого доступу підприємств до фінансових ресурсів. В умовах воєнного стану підприємства стикаються з проблемами кредитування та недостатньою інвестиційною активністю, що обмежує можливості фінансування поточної діяльності, розвитку та відновлення бізнесу [8, с. 169]. Для управління прибутковістю це важливо, оскільки нестача доступного фінансування звужує можливості підприємства підтримувати та розширювати свою діяльність. Водночас обмеженість фінансових ресурсів ускладнює управління рентабельністю, оскільки підприємства мають менше можливостей для інвестування в розвиток, оновлення активів та впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів.

Наступною проблемою є необхідність постійної адаптації управління прибутком до швидких змін умов господарювання. Традиційні підходи потребують доповнення системним моніторингом фінансових результатів, оцінюванням ризиків і розглядом альтернативних управлінських рішень. Особливої актуальності набуває оптимізація витрат, пошук альтернативних каналів постачання та збуту, забезпечення безперервності діяльності, а також ефективне використання наявних ресурсів. Водночас управління має бути спрямоване не лише на отримання поточного прибутку, а й на збереження фінансової стійкості підприємства. Важливим завданням управління є постійний контроль рентабельності та ефективності використання витрат, ресурсів, активів і капіталу.

Отже, забезпечення стабільної роботи, підвищення прибутковості та рівня рентабельності підприємств в сучасних умовах вимагає впливу як на зовнішні, так і на внутрішні фактори. Однак важливо ретельно управляти внутрішніми аспектами, оскільки вони підконтрольні підприємству та можуть найбільше вплинути на прибутковість суб'єкта господарювання [1, с. 61]. Крім того, для підвищення ефективності управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України в умовах воєнного стану ключовими напрямами мають стати жорсткий контроль і оптимізація операційних витрат, диверсифікація та адаптація логістичних шляхів і каналів збуту, залучення пільгового державного кредитування й міжнародних грантів для оновлення активів, а також запровадження посиленого планування та гнучкого ризик-менеджменту для збереження кадрового потенціалу та підтримки фінансової стійкості бізнесу.

Окрім зазначеного, підприємствам важливо зосередитись і на досягненні Цілей сталого розвитку, які ухвалені в 2015 році Організацією Об'єднаних Націй. 17 Цілей взаємодоповнюють одна одну: дії в одній сфері впливають на результати в інших, тому в розвитку мають бути збалансовані соціальна, економічна та екологічна стійкість [9]. У зв'язку з цим, в межах дослідження прибутковості та рівня рентабельності підприємств України, доцільним є стимулювання

екоінновацій, які включають у себе безвідходне виробництво, виробництво екологічно чистої продукції, зменшення шкідливих викидів у довкілля, «зелену» логістику, застосування енергоефективних технологій, впровадження системи екологічного менеджменту [10, с. 63-64].

Впродовж останніх років значно зростає зацікавленість у застосуванні ESG-критеріїв, які охоплюють екологічні, соціальні аспекти та принципи корпоративного управління, у діяльності підприємств. ESG-показники являють собою сукупність нефінансових індикаторів, за допомогою яких оцінюють вплив компанії на довкілля, її ставлення до соціальних питань і рівень ефективності управлінських практик. Врахування цих критеріїв під час ухвалення інвестиційних рішень набуває дедалі більшого поширення, оскільки інвестори прагнуть спрямовувати капітал у підприємства, діяльність яких відповідає їх цінностям і пріоритетам. Водночас компанії все частіше розглядають інтеграцію ESG-принципів у власні бізнес-процеси як важливий інструмент зміцнення ділової репутації, мінімізації потенційних ризиків і забезпечення стабільних фінансових результатів у довгостроковій перспективі [11].

Водночас, процес оцінювання діяльності підприємств відповідно до ESG-критеріїв супроводжується низкою проблем, зокрема відсутністю єдиних стандартів оцінювання, недостатньою достовірністю та відкритістю інформації, суб'єктивністю аналізу соціальних і управлінських показників. Тому доцільним є впровадження ESG-принципів у діяльність підприємств, що передбачає вдосконалення механізмів збору й опрацювання даних, уніфікацію підходів до звітності, підвищення прозорості корпоративного управління та соціальної відповідальності, а також розробку довгострокових стратегій сталого розвитку. Інтеграція ESG-критеріїв у бізнес-процеси сприятиме не лише задоволенню очікувань суспільства та інвесторів, а й формуванню додаткових конкурентних переваг [12].

Ефективне подолання труднощів у процесі оцінювання відповідності підприємств ESG-вимогам потребує узгодженої взаємодії бізнесу, державних інституцій і міжнародних організацій, що створить передумови для довгострокового економічного розвитку, зміцнення довіри стейкхолдерів і підвищення стійкості підприємств у сучасному економічному середовищі.

Запровадження екоінновацій на підприємствах потребує додаткових вкладень капіталу, проте в стратегічній перспективі сприятиме підвищенню прибутковості та рентабельності завдяки зниженню витрат на енергоресурси та утилізацію відходів, підвищенню ресурсної ефективності, а також створенню конкурентоспроможної екологічної продукції. Водночас запровадження екоінновацій сприятиме розширенню доступу підприємств до нових ринків, що дозволить збільшити доходи підприємств.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Проведене дослідження підтвердило, що управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України в умовах воєнного стану є важливою складовою забезпечення їх фінансової стійкості та здатності до подальшого розвитку. На формування фінансових результатів одночасно впливають внутрішні та зовнішні фактори, серед яких особливе значення в сучасних умовах мають зростання витрат, порушення логістичних зв'язків, нестабільність попиту, дефіцит трудових ресурсів, пошкодження інфраструктури та обмеженість фінансових ресурсів. Тому система управління прибутковістю потребує постійного нагляду, адаптації до змін середовища та врахування можливих ризиків.

Аналіз основних показників діяльності підприємств України у 2021-2025 роках засвідчив різке погіршення їх фінансового стану у 2022 році внаслідок повномасштабної війни. Водночас у 2023-2025 роках відбулося поступове відновлення абсолютних фінансових результатів, зростання чистого прибутку та частки прибуткових підприємств. Проте позитивна динаміка прибутку не супроводжувалася стабільним підвищенням рентабельності. Особливо це простежується у 2025 році, коли чистий прибуток досяг 747,8 млрд грн, тоді як рентабельність операційної діяльності знизилася до 2,9%. Це свідчить про необхідність оцінювати не лише обсяг отриманого прибутку, а й ефективність використання витрат, ресурсів, активів і капіталу.

У процесі дослідження встановлено, що основними проблемами управління прибутковістю та рентабельністю підприємств залишаються висока нестабільність зовнішнього середовища, складність прогнозування фінансових результатів, обмежений доступ до фінансових ресурсів, зростання вартості позикового капіталу, недостатня інвестиційна активність та необхідність постійної адаптації управлінських рішень до воєнних ризиків. Додатковим викликом є невідповідність між зростанням абсолютного прибутку та ефективністю господарської діяльності, що підтверджується динамікою показників рентабельності.

З огляду на це, підвищення ефективності управління прибутковістю та рентабельністю підприємств України має передбачати оптимізацію операційних витрат, диверсифікацію логістичних шляхів і каналів збуту, ефективніше використання наявних ресурсів, залучення пільгового державного кредитування та міжнародних грантів, а також посилення планування і ризик-менеджменту. Крім того, підприємства доцільно запро-

ваджувати екоінновації у своє виробництво, що позитивно вплине як на навколишнє середовище, так і на їхній фінансовий результат. Реалізація зазначених напрямів сприятиме не лише збільшенню прибутку, а й підвищенню ефективності господарської діяльності, зміцненню фінансової стійкості та створенню передумов для стабільного розвитку підприємств України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко О. В., Татценко В. І. Напрями удосконалення управління прибутковістю підприємства в сучасних умовах. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету.* 2023. № 2 (7). С. 56-62. DOI: https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss2(7).293599pp56-62 (дата звернення: 01.10.2026).

2. Ситник Н. С., Ясіновська І. Ф. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2025. 300 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/FINANSOVYY-ANALIZ.pdf (дата звернення: 01.10.2026).

3. Корбутяк А. Г., Привалов А. О. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений.* 2023. № 5 (117). С. 149-153. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-29 (дата звернення: 01.10.2026).

4. Ганусич В. О., Левкулич В. В., Ганусич К. С. Рентабельність та прибутковість: концептуальні розбіжності у вітчизняному та зарубіжному фінансовому аналізі. *Інвестиції: практика та досвід.* 2025. № 9. С. 161-168. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.9.161 (дата звернення: 02.10.2026).

5. Новіченко Л. С. Аналіз показників рентабельності підприємства: теоретичні та прикладні аспекти. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 5 (2). С. 254-259. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-43 (дата звернення: 02.10.2026).

6. Кисіль Я. С., Кисіль М. С., Тітенко З. М. Рентабельність як основний показник ефективності управління активами підприємства. *Молодий вчений.* 2023. № 9 (121). С. 18-21. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-4 (дата звернення: 02.10.2026).

7. Офіційний сайт : Державна служба статистики України. Фінансові результати підприємств. URL: https://stat.gov.ua/uk/explorer (дата звернення: 03.10.2026).

8. Смолінська С. Д. Проблеми та перспективи фінансування підприємств в умовах воєнного стану. *Фінансовий простір.* 2024. № 3-4 (54). С. 166-170. DOI: https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.166171172 (дата звернення: 04.10.2026).

9. Цілі сталого розвитку. UNDP. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku (дата звернення: 05.10.2026).

10. Каличева Н. Є., Уткіна Ю. М. Роль еко-інновацій у трансформації виробничих систем. *Вісник економіки, транспорту і промисловості.* 2026. № 94. С. 59-67. DOI: https://doi.org/10.18664/btie.94.361552 (дата звернення: 05.10.2026).

11. Макаренко І. О. Інкорпорація ESG-критеріїв у діяльність компаній у контексті їх інвестиційного скринінгу. *Економіка, управління та адміністрування.* 2023. № 2 (104). С. 86-93. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-86-93 (дата звернення: 05.10.2026).

12. Лагодієнко О. В., Руденко С. В., Лагодієнко Н. В. Оцінка відповідності підприємств критеріям ESG: основні виклики. *Економіка та суспільство.* 2024. № 66. С. 1-8. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-26 (дата звернення: 05.10.2026).

REFERENCES

1. Kovalenko O. V., Tatsenko V. I. (2023). Napryamy udoskonalennya upravlinnya prybutkovistyu pidpryyemstva v suchasnykh umovakh [Directions for Improving Enterprise Profitability Management in Modern Conditions]. *Ekonomichnyy visnyk Dniprovs'koho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu – Economic Bulletin of Dniprovsk State Technical University*, 2 (7), pp. 56-62. DOI: https://doi.org/10.31319/2709-2879.2023iss2(7).293599pp56-62 (accessed October 01, 2026). [in Ukrainian].

2. Sytnyk N. S., Yasinovska I. F. (2025). Finansovyy analiz [Financial Analysis]. Lviv : Ivan Franko National University of Lviv. Available at: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/FINANSOVYY-ANALIZ.pdf (accessed October 01, 2026). [in Ukrainian].

3. Korbutiak A. H., Pryvalov A. O. (2023). Upravlinnya prybutkom pidpryyemstva v suchasnykh umovakh hospodaryuvannya [Management of enterprise profit under modern economic conditions]. *Molodyy vchenyy – Young Scientist,* 5 (117), pp. 149-153. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-29 (accessed October 01, 2026). [in Ukrainian].

4. Hanusych V. O., Levkulych V. V., Hanusych K. S. (2025). Rentabel′nist′ ta prybutkovist′: kontseptual′ni rozbizhnosti u vitchyznyanomu ta zarubizhnomu finansovomu analizi [Rentability and profitability: conceptual differences in domestic and foreign financial analysis]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 9, pp. 161-168. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.9.161 (accessed October 02, 2026). [in Ukrainian].

5. Novichenko L. S. (2021). Analiz pokaznykiv rentabel′nosti pidpryyemstva: teoretychni ta prykladni aspekty [Analysis of enterprise profitability indicators: theoretical and applied aspects]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho univer-*

sytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 5 (2), pp. 254-259. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-43 (accessed October 02, 2026). [in Ukrainian].

6. Kysil Ya. S., Kysil M. S., Titenko Z. M. (2023). Rentabel′nist′ yak osnovnyy pokaznyk efektyvnosti upravlinnya aktyvamy pidpryyemstva [Profitability as the primary indicator of the efficiency of enterprise asset management]. *Molodyy vchenyy – Young Scientis*t, 9 (121), pp. 18-21. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-4 (accessed October 02, 2026). [in Ukrainian].

7. Ofitsiynyy sayt: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Finansovi rezul′taty pidpryyemstv [Official website: State Statistics Service of Ukraine. Financial results of enterprises]. Available at: https://stat.gov.ua/uk/explorer (accessed October 03, 2026). [in Ukrainian].

8. Smolinska S. D. (2024). Problemy ta perspektyvy finansuvannya pidpryyemstv v umovakh voyennoho stanu [Problems and prospects of enterprise financing under martial law conditions]. *Finansovyy prostir – Financial Space*, 3-4 (54), pp. 166-170. DOI: https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.166171172 (accessed October 04, 2026). [in Ukrainian].

9. Tsili staloho rozvytku. UNDP [Sustainable Development Goals. UNDP]. Available at: https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku (accessed October 05, 2026). [in Ukrainian].

10. Kalycheva N. Ye., Utkina Yu. M. (2026). Rol′ eko-innovatsiy u transformatsiyi vyrobnychykh system [The Role of Eco-innovations in the Transformation of Production Systems]. *Visnyk ekonomiky, transportu i promyslovosti – Bulletin of Economics, Transport and Industry*, 94, pp. 59-67. DOI: https://doi.org/10.18664/btie.94.361552 (accessed October 05, 2026). [in Ukrainian].

11. Makarenko I. O. (2023). Inkorporatsiya ESG-kryteriyiv u diyal′nist′ kompaniy u konteksti yikh investytsiynoho skryninhu [Incorporation of ESG criteria into corporate activities in the context of investment screening]. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya – Economics, Management and Administration*, 2 (104), pp. 86-93. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-86-93 (accessed October 05, 2026). [in Ukrainian].

12. Lahodienko O. V., Rudenko S. V., Lahodienko N. V. (2024). Otsinka vidpovidnosti pidpryyemstv kryteriyam ESG: osnovni vyklyky [Assessment of enterprise compliance with ESG criteria: key challenges]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 66, pp. 1-8. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-26 (accessed October 05, 2026). [in Ukrainian].

Iryna Yasinovska, Denys Burlachenko, *Ivan Franko National University of Lviv.* ***Managing profit and profitability of Ukrainian enterprises under martial law.***

Annotation. The purpose. *The main objective of the article is to examine the specifics of managing the profitability and return on enterprises of Ukrainian under martial law, to identify, based on the analysis performed, the key factors and issues influencing the formation of their financial results during the 2021-2025 period, and to substantiate strategies for enhancing resource utilization efficiency to ensure the enterprises financial stability.* ***Methodology of research.*** *The research objective was achieved using the following methods: analysis and synthesis – to examine the theoretical foundations of managing enterprise profit and profitability; systematization and generalization – to identify key internal and external factors influencing financial results, as well as issues and avenues for improving profit and profitability management; and statistical and comparative analysis – to assess the dynamics of profit and profitability indicators for Ukrainian enterprises during the 2021-2025 period.* ***Findings.*** *The article examines the specifics of managing profitability and profitability ratios on activity for Ukrainian enterprises under martial law. The essence of managing profit and profitability as important characteristics of an enterprises financial health and operational efficiency is examined, and the primary internal and external factors influencing the formation of financial results in the current environment are identified. Based on statistical data, the study analyzes the dynamics of financial results, net profit, the share of profitable and loss-making enterprises, and profitability levels – both overall and operational for Ukrainian enterprises during the 2021-2025 period. A sharp deterioration in key indicators was observed in 2022 due to the shock impact of the full-scale war, followed by a gradual recovery of financial results in 2023-2025. At the same time, it has been found that the growth of absolute profit figures is not accompanied by a stable increase in profitability, indicating the need for a comprehensive assessment of resource utilization efficiency and enhanced cost management. The key challenges regarding the management of enterprises profit and profitability under martial law have been substantiated, and strategies for overcoming them have been identified. It is proposed to strengthen the control and optimization of operating expenses, diversify logistics routes and sales channels, make more active use of state and international financial support, and improve planning and risk management. Furthermore, the study substantiates the advisability of developing eco-innovations within enterprises, both to preserve the environment and to increase their profitability and profitability ratios. Implementing these measures will help enhance enterprises efficiency, strengthen financial resilience, and ensure opportunities for further development amidst wartime risks.* ***Practical value*** *of the research results lies in substantiating the issues and directions for improving the management of profit and profitability of Ukrainian enterprises under martial law conditions.*

Keywords: *profitability, profitability ratios, Ukrainian enterprises, financial result, operating activity, eco-innovations, martial law.*

Дата надходження статті: 07.10.2026
Дата прийняття статті до публікації: 03.11.2026
Дата публікації статті: 13.11.2026